

Latvija – Lietuva

Latvijas – Lietuvas projekta ietvaros uzlabos plūdu riska pārvaldību

Lai uzlabotu Latvijas – Lietuvas pierobežas reģionu drošību un noturību pret izaicinājumiem, ko izraisa ledus un vižņu sastrēgumu plūdi, VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” sadarbībā ar Lietuvas Enerģētikas institūtu un Lietuvas Hidrometeoroloģisko dienestu šogad uzsācis projekta “Ledus plūdu pārvaldība Latvijā un Lietuvā klimata pārmaiņu kontekstā” (ICEREG) realizāciju.

ICEREG projekta ietvaros abās valstīs pētīs meteoroloģiskos un hidroloģiskos apstākļus, kas izraisījuši ledus un vižņu sastrēgumu plūdu veidošanos dažādās upēs pēdējo 60 gadu laikā. Rezultātā tiks izstrādāts konceptuālais ledus plūdu veidošanās modelis.

Upēs, kas ir visvairāk pakļautas ledus plūdu veidošanās riskam, veiks šķērsprofilu mērījumus, lai ar datormodelēšanas palīdzību sagatavotu ledus plūdu riska kartes pilotteritorijām Latvijā un Lietuvā pie dažādiem klimata scenārijiem. Izstrādāto modeli izmantos esošās agrīnās brīdināšanas sistēmas papildināšanai ar ledus sastrēgumu plūdu informāciju. Projekta ietvaros tiks izstrādāts arī atbilstošo pretplūdu pasākumu saraksts.

Spēcīgie plūdi Jēkabpilī 2023. gada janvārī ir parādījuši, cik būtiska ir ledus plūdu problēma un cik lielus zaudējumus tie spēj nodarīt ekonomikai un tautsaimniecībai. Klimata pārmaiņu ietekmē ledus sastrēgumu izraisīto plūdu risks var būtiski pieaugt, tāpēc pētījums ir jo īpaši aktuāls.

Ledus plūdi veidojas gan ziemā – atkušņu periodā, gan pavasarī – ledus vai vižņu iešanas laikā, kad vižņu un ledus sastrēgums upē ūdens masai neļauj pārvietoties lejup pa straumi. Šādos apstākļos ūdens līmenis augšpus sastrēguma sāk ātri paaugstināties. Tas var novest pie plašu teritoriju applūšanas.

Neskatoties uz to, ka plūdu riska mazināšanas un pārvaldības uzdevums ir ietverts Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānā laika posmam līdz 2030. gadam, ledus un vižņu sastrēgumu parādību specifiskā dinamika joprojām nav izpētīta. Līdz ar to ledus plūdi ir grūti prognozējami.

Līdzīga situācija ir mūsu kaimiņvalstī Lietuvā, kur ir līdzvērtīgi klimatiskie apstākļi un ir arī pieejami ilgtermiņa hidroloģisko un meteoroloģisko novērojumu dati. Lietuvas teritorijā ietilpst Lielupes un Ventas upju baseinu augštece – pavisam ap 50% Lielupes sateces baseina kopplatības un gandrīz 30% Ventas baseina kopplatības, kā arī neliela daļa no Daugavas sateces baseina. Hidroloģiskie procesi upēs abpus valstu robežai ir cieši saistīti.

Projekta īstenošanas laiks paredzēts līdz 2026.gada 31. janvārim. Tā kopējās izmaksas ir 654 082.50 EUR. Projektu līdzfinansē Interreg VI-A Latvijas–Lietuvas programma 2021.–2027. gadam. Projekta līdzfinansējums no Eiropas Reģionālās attīstības fonda ir 523 266.00 EUR.

Vairāk par projektu: <https://latlit.eu/theprojects/icereg/>

Projekta ietvaros sagatavotās atskaites: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/icereg-ledus-pludu-parvaldiba-latvija-un-lietuva-klimata-parmainu-konteksta>

Informāciju sagatavoja:

Marina Čičendajeva

ICEREG projekta komunikācijas speciāliste

e-pasts: marina.cicendajeva@lvgmc.lv

tālrunis: +371 67770027

Šī publikācija ir sagatavota ar Eiropas Savienības finansiālo atbalstu. Par tās saturu pilnībā atbild Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, un tā var neatspoguļot Eiropas Savienības oficiālo nostāju.